

Prof. dr. Vladu Ravniku, botaniku in slikarju ter strokovnjaku in umetniku, v spomin (7. oktobra 1924 – 9. februarja 2017)

Igor Dakskobler

Prof. Vlado Ravnik ob bratinskem košutniku (Gentiana lutea subsp. symphyandra) na njemu ljubemu Nanosu 11. julija leta 2013.
Foto: Tatjana Tomazo Ravnik.

V začetku februarja leta 2017, le dan po slovenskem kulturnem prazniku, je v Kranju umrl Vlado Ravnik, nestor slovenskih botanikov, cenjeni profesor ter izvrstni risar in slikar, avtor številnih člankov in knjig in še več risb in slik, predvsem rastlin. Od njega smo se poslovili na Mestnem pokopališču v Kranju 14. februarja, kjer so se uglednega in zaslužnega pokojnika z izbranimi besedami spomnili starološki župnik dr. Alojz Snoj, ki je vodil pogrebni obred, prof. dr. Marko Kreft, dr. Jože Bavcon in prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec. Pokojnik je bil zvesti sotrudnik revije *Proteus* in je zanj prispeval kar šestdeset prispevkov, kar je ob njegovi sedemdesetletnici ugotovil že Tone Wraber (1994). Isti avtor se ga je spomnil tudi ob njegovi osemdesetletnici in takrat objavil tudi seznam njegovih znanstvenih in strokovnih člankov (Wraber, 2014). Ob devet-

desetletnici je o njem pisala Nada Praprotnik (2014), ki ga je predstavila tudi v reviji *Folia biologica et geologica* (Praprotnik, 2015a), v številki, ki je bila posvečena prav njemu. V njej sta Vid Leban in Janez Mihael Kocjan objavila tudi njegovo celotno bibliografijo. Nada Praprotnik (2015b) je z njim za revijo *Trdoživ* objavila zanimivi in slikovno bogato opremljeni pogovor. Vse to dokazuje profesorjevo veliko priljubljenost. Kako sem ga doživljal sam, ki nikoli nisem bil njegov študent niti bližnji znanec, sem povedal na otvoritvi razstave njegovih akvarelov v Mestni knjižnici Idrija 8. aprila leta 2015. Naj bo ta nagovor v prirejeni obliki tudi zahvala za njegove prispevke v naši reviji.

Mojstra navadno predstavlja drug mojster, redko le vajenec. Po čudni pomoti, kljub mojemu otepanju, se je zaradi vztrajnosti

idrijskih botanikov (»Pumparkov«) v Idriji takrat dogajalo nekaj skoraj nezaslišanega. Mojstra je namreč predstavljal popolni likovni nevednež, brez najmanjšega daru za risanje, človek, ki so mu učiteljice v osnovni šoli boljšo oceno za likovni pouk podarile, samo da mu ne bi pokvarile spričevala.

Če bi se pred skoraj štiridesetimi leti slučajno odločil za študij biologije in bi že v prvih letnikih padel v roke prof. Vladu Ravniku, bi bile najbrž že moje risarske »veščine« (ob vsem drugem) zadosten razlog, da bi me na biologiji postavili na hladno. Če bi po takem neuspehu še kje poskusil, bi to bilo zagotovo daleč od naravoslovja. Na srečo sem se odločil za gozdarstvo in v drugem letniku me je pokojni prof. Dušan Robič navdušil za fitocenologijo, vedo o rastlinskih združbah, v mojem primeru najprej gozdnih. Združbe so nekaj drugega kot posamezne rastline, njih ni tako nujno narisati, opišeš pa jih lahko le tako, da poznaš vrste, ki v njih rastejo. Torej se je bilo treba priučiti nekaj botanike. Nabavil sem si *Malo floro Slovenije*, prvo izdajo iz leta 1969, in se takrat morda prvič posredno srečal z Vladom Ravnikom. V tej prvi izdaji je napisan le kot eden od avtorjev, čeprav je prispeval tudi ilustracije. Določanje in spoznavanje rastlin po določevalnih ključih sta za nekoga, ki mu botanika, še posebej morfologija rastlin, ni ravno pri srcu in ni šel skozi ustrezen trening na tem področju, huda muka. Nikoli ne veš, ali si določil prav. Zagotovo zelo pomaga, če so posamezni deli rastline ustrezno narisani. V vseh dosedanjih štirih izdajah *Male flore Slovenije*, zadnja je iz leta 2007, je bil soavtor in ilustrator Vlado Ravnik. V vsaki izdaji je teh risb več, a še vedno za moje znanje veliko premalo. Če sem se z Ravnikom ob branju *Male flore* velikokrat na daljavo kregal in se jezil, sem mu za njegove ilustracije zelo hvaležen, prav tako kot za dovršene risbe v že davnega leta 1961 izdani, a še zdaj branja vredni knjigi *Poznate strupene rastline* (njena avtorja sta Franc Sušnik in Andrej Mar-

tinčič). Na drugačen način sem do Ravnika prišel s čisto strokovnim, taksonomskim problemom. Gozdarji smo se pri opisovanju posebnosti nekaterih bukovih združb sklicevali tudi na neko obliko črnega teloha, ki smo jo imenovali *Helleborus niger* subsp. *macranthus*. Spomnim se, kako so me moji takratni mentorji poučevali, da s to podvrsto v Sloveniji žal ne bo nič, ker je Ravnik dokazal, da pri nas uspeva le navadni črni teloh. Čeprav sem v botaniko vstopil zelo drugače kot marsikdo drug, ki začenja spoznavanje rastlin z zanimivo skupino kukavičevk (orhidej), me le te niso pustile povsem hladnega. Vsaj nekatere sem opazal tudi v gozdovih. Nisem bil še naročnik *Proteusa*, a sem ga v inštitutski knjižnici poiskal in si preslikal članke, ki jih je prof. Ravnik več let pisal o posameznih vrstah iz te družine. Sistematično, nazorno, z risbami in dobriimi fotografijami. Ti članki, enako njegova knjiga o vseh predstavnicah te družine v Sloveniji, ki je izšla veliko pozneje (2002), so mi bili dragocen pripomoček, da sem vsaj glavne rodove in vrste v naravi prepoznal. Murke ne rastejo v gozdovih in so bile dolga leta na robu mojega zanimanja, pač rože, ki jih vidiš v gorah, če si ob pravem času tam. Šele zadnja leta sem se z njimi bolj spoprijateljil in zdaj znam ceniti, kar je o tem rodu v Sloveniji z dolgoletnimi raziskavami dognal prof. Ravnik. Opis nove vrste, kamniške murke (*Nigritella lithopolitana*), leta 1978 je njegov velik strokovni dosežek. Ob vsem napredku molekularnih in genetskih raziskav mu te vrste nihče ne oporeka in je splošno priznana, kar je pri murkah prej izjema kot pravilo. Ljubitelji kukavičevk, zbrani v društvu *Nigritella*, so ga leta 2011 počastili s častnim članstvom, enako tudi Botanično društvo Slovenije leta 2015. Žal pa ni dočakal opisa murke, ki jo je pod Košuto v Karavankah prvi odkril prav on v osemdesetih letih prejšnjega stoletja in jo je skupina slovenskih, švicarskih in avstrijskih botanikov njemu na čast imenovala *Nigritella ravnikii*. Članek z opisom Ravnikove

murke je v pripravi za tisk. Svojski dar za opazovanje in opisovanje je pokazal tudi z najdbo in opisom vrtaške zvončice (*Campánula* × *vrtacensis*), redkega križanca med Zoisovo in trebušasto zvončico, že leta 1967. Morda bolj kot vse navedeno mi je prof. Ravnika približal moj nekdanji sodelavec, sicer pa spoštovani učitelj in prijatelj, pokojni akademik prof. Ernest Mayer. O katerem od svojih botaničnih sopotnikov je znal biti precej kritičen, a o Vladu Ravniku je vedno govoril toplo, z veliko naklonjenostjo in spoštovanjem do njegovih vrlin. Ne piše veliko, mi je pravil, z besedami je nenavadno skop, a kar da od sebe, stoji in drži in njegove risbe in slike rastlin so dovršeno mojstrstvo. Na nekem botaničnem srečanju, ko je prof. Ravnik praznoval okroglo obletnico rojstva, nam ga je tako doživeto predstavil, da mi je njegova takratna lavdacija še zdaj za vzor. Zato ni čudno, da sta bila tako on kot prof. Wraber javno navdušena, ko je leta 1999 pri Tehniški založbi Slovenije izšla imenitna Ravnikova knjiga *Rastlinstvo naših gora*. Ikonografija rastlin Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp ter Karavank (o njej sem tudi sam pisal v *Proteusu*, 62 (8)). Še zdaj, ko jo vzamem v roke, se čudim, kako živo je znal prof. Ravnik upodobiti določeno rastlinsko vrsto. Vsaka njegova slika je boljša in vrednejša od mojih najbolj uspešnih rastlinskih portretnih fotografij. Njegovim akvareloom se lahko le poklonim, jih občudujem enako kot njihovega avtorja. Užitek ob ogledu teh slik je primerljiv z doživetjem rastlin v naravi sami.

Potem, ko se je po štiridesetletnem pedagoškem in raziskovalnem delu na ljubljanski univerzi upokojil, je ob zgledni podpori, pomoči in razumevanju svoje žene, univerzitetne profesorice Tatjane Tomazo Ravnik, hčerke arheologinje Mateje in sina, računalničarja in plezalca Jurija, v poznih zrelih letih ustvaril zavidljiv slikarski opus upodobljenih rastlin, predvsem gorskih. Javnosti ga je pokazal v več knjigah, na znamkah in na številnih razstavah. Postal je znan in

cenjen kot redkokateri slovenski botanik. O njem so pisali časopisi, poročala radio in televizija, deležen je bil nagrad in priznanj. Leta 2011 je postal častni občan občine Kranj.

Posebej tehtno je, da je prof. Ravnik dočkal svojo samostojno razstavo tudi v Idriji, ki je botaniki eno izmed najbolj naklonjenih mest v Sloveniji. Ne samo zaradi svoje zgodovine, tudi zaradi svojega zdajšnjega botaničnega utripa. Tukajšnje občinstvo že vrsto let tudi s slikami rastlin razvaja akademski slikar Rafael Terpin. Nekako moraš ob omembi enega pomisliti tudi na drugega, čeprav sta si med seboj zelo različna. Če je Rafael Terpin najboljši botanik med slovenskimi akademskimi slikarji, je bil Vlado Ravnik najboljši slikar med našimi šolanimi botaniki. Zagotovo sta oba enkratno pojav in njuno delo presega naš čas. Wraberjeva večkrat ponovljena in zapisana ugotovitev, da sta botanično delovanje in raziskovanje tudi kulturni vrednoti, ima v osebnosti pokojnega Vlada Ravnika zagotovo prvovrstnega zagovornika. Tudi njegova smrt v dneh ob slovenskem kulturnem prazniku in pogreb na kranjskem pokopališču imata morda simbolni pomen.

Literatura:

- Jogan, N., *Praprotnik*, N., 2017: *Prof. dr. Vlado Ravnik (1924–2017)*. *Hladnikia*, 39: 82–95.
- Leban, V., Kocjan, J. M., 2015: *Bibliografija botanika prof. dr. Vlada Ravnika*. *Folia biologica et geologica*, 53 (3): 11–15.
- Praprotnik*, N., 2014: *Ob devetdesetletnici prof. dr. Vlada Ravnika*. *Hladnikia*, 34: 100–101.
- Praprotnik*, N., 2015a: *Prof. dr. Vlado Ravnik – devetdesetletnik*. *Folia biologica et geologica*, 56 (3): 7–9.
- Praprotnik*, N., 2015b: *Intervju: Vlado Ravnik*. *Trdoživo*, 4 (1): 20–24.
- Wraber, T., 1994: *Botanik Vlado Ravnik – sedemdesetletnik*. *Proteus*, 57: 127–128.
- Wraber, T., 2004: *Vlado Ravnik – osemdesetletnik*. *Hladnikia*, 17: 59–61.